

Собольова Тетяна Олександрівна
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»,
tetiana.sobolieva@kneu.ua

Забєліна Олександра Сергіївна
5 к., магістерська програма «Менеджмент інновацій»,
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»,
alexandraazabelina@gmail.com

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ УПРАВЛІННЯ ИНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ В КОМПАНІЯХ

ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ В УПРАВЛЕНИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ В КОМПАНИЯХ

THE MAIN TASKS OF INTELLECTUAL PROPERTY MANAGEMENT IN COMPANIES

Анотація. Досліджені завдання управління інтелектуальною власністю в компаніях. Наголошено на необхідності комплексного підходу, врахуванні ресурсної, організаційної, мотиваційної та правової складових в розбудові ефективної системи управління інтелектуальною власністю.

Аннотация. Исследованы задачи управления интеллектуальной собственностью в компаниях. Отмечена необходимость комплексного подхода, учета ресурсной, организационной, мотивационной и правовой составляющих при создании эффективной системы управления интеллектуальной собственностью.

Summary. The tasks of intellectual property management in companies are investigated. The need for an integrated approach, accounting for resources, organizational, motivational and legal components in the development of an effective intellectual property management system was noted.

Поступове домінування в багатьох країнах ознак постіндустріального суспільства призводить до зміни структури продуктивних сил та принципового зростання значущості таких ресурсів, як знання та інформація. В умовах глобальних трансформацій економіки все більшої актуальності набувають питання охорони інтелектуальної власності та управління нематеріальними активами в цілому.

Досвід успішних компаній свідчить про доцільність та високу ефективність комерційного використання об'єктів інтелектуальної власності. Вітчизняним компаніям також потрібно формувати ефективну систему управління інтелектуальною власністю, оскільки в сучасних умовах охорона об'єктів інтелектуальної власності та їх комерціалізація, як в межах країни, так і за кордоном, стає вагомим чинником формування конкурентних переваг на ринку. Використання об'єктів інтелектуальної власності дозволяє збільшувати вартість компанії та суттєво покращувати її ділову репутацію.

Сьогодні багато підприємств стикаються з проблемами відсутності комплексного підходу в управлінні інтелектуальними активами, в забезпеченні управлінських процесів необхідною інформацією, експертизою, правовим захистом та економічною оцінкою вартості об'єктів інтелектуальної власності.

На формування системи управління інтелектуальною власністю впливає велика кількість чинників, серед яких є такі, що прямо впливають на підприємство, й такі, що можуть чинити вплив опосередковано [1]. Але такий вплив обов'язково має враховуватися при побудові та налагодженні функціонування системи менеджменту інтелектуальними активами. Особливої уваги вимагають внутрішні фактори, що визначають особливості та завдання інноваційної діяльності, наявні фінансові та інтелектуальні ресурси.

Розбудова системи управління інтелектуальною власністю передбачає ретельний аналіз, облік і аудит наявних та потенційних об'єктів інтелектуальної власності компанії. Визначений портфель об'єктів інтелектуальної власності аналізується на предмет перспектив та доцільності використання у власній діяльності або комерціалізації для сторонніх організацій. Не менш важливим є завдання забезпечення безперервного процесу розробки та реєстрації нових об'єктів інтелектуальної власності. З цією метою в компаніях мають бути створені сприятливі організаційні умови, налагоджене ресурсне забезпечення та створена ефективна мотиваційна система, спрямована на активізацію інноваційної та творчої активності. Важли-

вою умовою є створення єдиної інформаційної системи в компанії, яка б відповідала вимогам оперативності, прозорості, достатності та зрозумілості для всього персоналу. Процеси обліку та документообігу мають бути автоматизовані та зручні для використання. Обов'язковим завданням виступає створення єдиної команди, в якій домінують інноваційні цінності, справедливе визнання та заохочення результатів творчої діяльності інноваторів.

В компаніях, де створення об'єктів інтелектуальної власності не є предметом основної діяльності, фокус управлінської уваги має зосередитися на захисті такої інтелектуальної власності, як комерційне найменування, торговельні марки, і звісно, комерційна таємниця. З цією метою слід періодично проводити моніторинг ринку щодо дій основних конкурентів для своєчасного виявлення порушень і врегулювання цих питань. При цьому, чим більша компанія і ширший спектр її товарів та послуг, тим складніше вчасно реагувати на недобросовісну конкуренцію, і тому, може виявитися доцільним залучення й зовнішніх фахівців (юридичних фірм) [2]. У разі замовлення логотипів, реклами, розробки сайтів, потрібно приділяти увагу змісту договорів з дизайн-студіями та рекламними агентствами з метою запобігання власного порушення прав інтелектуальної власності інших осіб. Захист комерційної таємниці передбачає укладання договорів про нерозголошення зі співробітниками та третіми особами, які можуть мати до неї доступ, заздалегідь передбачаючи дієві санкції за порушення зобов'язань щодо зберігання відповідної інформації.

Актуальним для компанії є створення підрозділу інтелектуальної власності в структурі управління. Головною вимогою до вибору організаційної структури є забезпечення ефективної реалізації функцій управління інтелектуальною власністю. Для забезпечення виконання поставленої мети, підприємство має насамперед проаналізувати, які функції воно може виконувати власними силами, а які доцільно передати стороннім компаніям на аутсорсинг. Найпростішим є створення відділу інтелектуальної власності з працівників інших підрозділів (доцільно при незначних обсягах операцій з правами об'єктів інтелектуальної власності) [3]. Більш складним є організація самостійного спеціалізованого відділу інтелектуальної власності. Такий відділ доцільно підпорядковувати безпосередньо одному з членів керівництва компанії, що бере участь у розробці загальної стратегії підприємства та виконує широке коло функцій управління інтелектуальною власністю.

На багатьох вітчизняних підприємствах немає налагодженої системи управління процесами створення, охорони та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. Розбудова ефективної системи управління сприятиме активізації процесів розробки та використання таких об'єктів, збільшуючи інноваційну спрямованість бізнесу та забезпечуючи зростання його конкурентоспроможності на ринку.

Література

1. Семенова В. Г. Складові системи управління інтелектуальною власністю підприємств [Електронний ресурс] / В. Г. Семенова // Економіка : реалії часу : наук. журн. – 2015. – № 3 (19). – С. 159-165. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n3.html>.
2. Утіралов Т. Способи захисту інтелектуальної власності підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://attorneys.ua/uk/publications/sposoby-zashhity-intellektualnoj-sobstvennosti-predpriyatij/>
3. Корнілова І. Організаційне забезпечення управління інтелектуальною власністю на підприємстві / І. Корнієнко // [Електронний ресурс] – Вісник Київського національного Університету ім. Т. Шевченка — №7(172) – 2015. – с. 45-52. –Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiynе-zabezpechennya-upravlinnya-intelektualnoyu-vlasnistyu-na-pidpriemstvi>